

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1.50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 8.

Šibenik, 1. ožujka 1924.

God. IV.

PIROVA POBJEDA.

Parcelacija Hrvatske je provedena. Hrvatska je, po mišljenju velikosrpske gospode izbrisana sa lica zemlje. Čudne ironije! A ipak, Hrvatska je tu! Ona je u milijonima hrvatskih srdaca, u hrvatskoj ekonomskoj snazi; ona je u svijesti hrvatskog naroda i u njegovoj odlučnoj volji, da bilo pod kojim uvjetima dođe do svoje samostalnosti!

Prema tome sa te strane parcelacija Hrvatske nije nikakova pobjeda radikalnog centralističkog režima. S druge pak strane, ako se može govoriti o nekoj pobjedi, ona nam daje sliku Pirove pobjede, s kojom su radikali izgubili i onaj posljedni dio moralnog kapitala, koji su još imali u hrvatskom narodu i u stranom svijetu.

Ovim aktom svoje skrajne nevidanosti, radikali su zapečatili sudbinu vidovdanskog centralističkog režima, s kojim je režimom na žalost, u nama Hrvatima, pokopana i vjera u dobru volju braće Srba, da ovu državu učvrste na temelju ljubavi, jednakopravnosti i bratske snošljivosti.

Idejom pogodovanja lokalnim ambicijama, jer drugičije ne može da se nazove podjela države na oblasti, radikali neće i ne mogu da postignu svoju svrhu. Nasuprot njom će, da nas Hrvati uvjere, pa čak i one među nama, koji čitavu borbu našeg naroda za samostalnost shvaćaju sa svog lokalnog vidokruga, da ni Splitu ni Dubrovniku, ni Sušaku ni Mostaru, ni Karlovcu ni Sarajevu, ni Osijeku ni Subotici nema pravog napredka bez ujedinjene cjelokupne Hrvatske od Subotice do Sušaka i od Kotora do Lendave sa svom njezinom legislativom i eksekutivom u Zagrebu.

Mi Hrvati ne možemo više da imamo vjeru u dobru volju prekosačke braće, da poprave sve one nepravde i bezakonja počinjena na nama. Radi toga danas, kada u velikosrpskim krugovima postoji uvjerenje, da je Hrvatska izbrisana sa lica zemlje, svi moramo da ozbiljno potražimo one puteve u svome nastojanju za samostalnost, koji će nas bezdvojbno dovesti cilju, a ujedno i pribaviti nam simpatije kulturnoga svijeta.

Genij Gaja i Strossmayera, genij Starčevića i današnjih prvih sinova našeg naroda, koji vide glavni i prvi uvjet oživljenja naših narodnih težnja u njegovoj ekonomskoj snazi i nezavisnosti, mora da bude nad čitavim našim nastojanjem, nad našim javnim i privatnim radom.

U čistoći našeg jezika i odličnoj njegovoj književnosti, u visokoj hrvatskoj kulturi i jasno obilježenoj koncepciji hrvatske državopravne politike, te stvaranju velikih solidnih hrvatskih privrednih jedinica, naš hrvatski narod ima puteve, koji će ga bezuslovno dovesti oživljenju njegovih ciljeva. I borbi i nastojanju, da obrani sve te svoje tekovine od bru-

talnog balkanskog nastojanja, da se niveliraju sa prilikama u Albaniji ili Macedoniji, naš narod nalazi momente, koji mu moraju pribaviti simpatije cijelog kulturnog svijeta.

Oboje ovo velik je kapital i najjači faktor u postignuću ciljeva svakog naroda. Znati tim kapitalom rukovoditi, tim se faktorom poslužiti, znači što i potpuno uspjati.

Ovo rukovođenje tim našim narodnim kapitalom, ovo posluženje tako važnim faktorom našeg potpunog uspjeha mi ne možemo zamisliti bez naše metropole, bez našeg glavnog grada Zagreba.

Radi toga, mi Hrvati, ako želimo, da radikalna pobjeda, koju oni danas slave potpunom parcelacijom Hrvatske, u istihu bude njihova Pirova pobjeda, u prvom redu moramo da upremo pogled u naš Zagreb, da se svi kao jedan stisnemo uza nj.

Zagreb nije više administrativno središte hrvatskog naroda, po osnovama Beograda ne bi imalo biti ni kulturno i ni političko. Ali on ovo posjedne i jeste i hoće da bude.

Oblasti će moguće i dobro funkcionirati, one će da zadovolje i neke

ambicije, ali će oblasne skupštine, to srce i duša svake oblasti da budu nepokolebivo uz Zagreb i uz onu ideju, koje je on nosio, a ta je: slobodna, ujedinjena i nerazdruživa Hrvatska.

Hrvati će početi na oblasne izbore moguće u više stranaka. Ali nema te stranke, koja na prvo mjesto svojih izbornih lozinka neće postaviti geslo: Za prisajedinjenje zagrebačkoj oblasti.

Ovo se, moguće, prema slovu parcelatorskog, vidovdanskog ustava formalno neće dati provesti. Hrvati će možda, da još pretrpe usljed toga, ali će njihova volja i težnja za ujedinjenjem biti čelicijnija i otpornija. Pred njom će da isčezavaju sve zapreke: materijalne i formalne. Uz gubitak vjere u dobru volju prekosačke braće, da se sa Hrvatima na bratski način pogode, Hrvati s vremenom ne će paziti ni na formalne zapreke vidovdanskog ustava, da postignu ono, što žele.

Pirova pobjeda velikosrpske gospode za nas neće značiti nikakav poraz, naprotiv. Pošto „pobjednici“ svojom pobjedom za nas izgubiše sve ono, što su još dobra i plemenita imali, oni ostaju pobjednici po imenu. U stvari su poraženi, budući je uz nas svako moralno i etičko pravo.

Stanbeno pitanje i općina.

U malo kojem gradu Dalmacije stambeno pitanje je tako akutno kao u Šibeniku. Ima više godina da je prestala svaka građevna djelatnost; pučanstvo se je međutim pomnožilo, uselilo se je mnogo porodica iz vana i amo su prenesene razne javne ustanove. Stare zgrade dnevno propadaju, neke se ruše, te stanova ima sve to manje.

Stambenu krizu zaoštravaju u prvom redu postojeće stanbene odredbe, koje spriječavaju i najnužnije popravke i proširenja starih kuća, onemogućuju svaki normalni razvoj i srede stanbenih prilika radi ukočenosti kretanja najnovijih cijena i svakog shodnijeg raspolaganja sa zgradama.

Jedan primjer naših stanbenih nevolja. Jedna javna ustanova smještena je u tuđoj kući, koju zaprema u cjelini, za samih 200 dinara mjesečno ili 2400 din. godišnje. Kuća vrijedi, da je brat bratu daje 300 hiljada dinara, a za podignut je danas trebalo bi milijun dinara. Vlasniku jedva dočiče iznos najnovije za poreze, prireze, druge namete i osjeganje kuća, kao svaka stvar, troši se i propada. Uzmite najmanji postotak amortizacije radi trošenja zgrade, to jest 1 na sto godišnje, vlasnik kuće gubi svake godine u vrijednosti zgrade 3000 din., osim toga gubi svaku pa i najčedniju dobit od 3 po sto na glavnicu od 300 hiljada din., što kuća predstavlja, dakle 9 hiljada dinara. Vlasnik potom žrtvuje od svoje temeljne imovine svake godine iznos od najmanje

12 hiljada dinara za da stanar uživa njegovu kuću.

Stanbene vlasti — govorimo općenito, ne ciljajuć specijalno na nikoga, ne uzimaju u obzir pri određivanju najnovije ni poreze ni amortizaciju zgrade, ni kapital, što ista predstavlja. Posljedica je toga, da vlasnici kuća propadaju i da su nemoćni da izdrže bilo koji nužni trošak za uzdržanje kuća, koje će kroz koju godinu biti neprikladne za stanovanje. S druge strane mnogi stanari, zaštićeni stanbenim odredbama, koji bi prama svom položaju i potrebi u normalnim prilikama tražili manji stan uz nižu namjenu, ostaju u dosadašnjim stanovima, za koje plaćaju neznatnu cijenu. Ukočena je dakle svaka racionalna ekonomična uporaba stanova, što postojeću krizu zaoštrava, dočim bi se dala ukloniti pravednim uređenjem stanbenog pitanja.

Da se uz ovakove prilike nemože da razvija nikakva građevna djelatnost, po sebi je razumljivo. Položaj se danonice pogoršava. Stanbena tjeskoba je i velika socijalna nevolja. Kućevlasnici i stanari gledaju se krivo kao izrabljivani izrabljivače, nastaje mržvolja; psovanje i pravdanje bez kraja. Ovako ne može da ide dalje, i državna vlast mora da ima pred očima činjenicu, da se stanbene prilike pogoršavaju, i da treba tražiti puteve i načina, kako da se jedno zalašno stanje stvari popravi.

Nego mora se priznati, da zastoju svake građevne djelatnosti nisu krive

samo stanbene odredbe. I općina doprinosi tomu koliko samo može u raznim nametima, koji silno otežavaju svaki građevni pothvat, kao i u potpunom pasivnosti prama ovom veoma važnom pitanju.

Pogledajmo općinski proračun. Izgleda kao da je baš uzeto na mišan pitanje toli potrebne građevne djelatnosti, a to u općini, gdje se uopće, može se reći, ništa ne gradi, i gdje općina od nameta za građevnu djelatnost ne može da ima kakve koristi. Najprije se udara taksa na uvoz građevnog materijala svake vrsti, onda taksa na građevne dozvole, taksa za svaki prozor što ima da otvoriš, taksa na svaka vrata, što ćeš u kući napraviti, taksa na svaki četvrtini metar prostora, na kojem misliš graditi, taksa na konale. Prama ovim općinskim taksama čovjek bi morao misliti, da u našem Šibeniku ljudi kao pomamni grade nove kuće. Ali i to nije dosta: da se olakoti vlasnicima kuća položaj, udara se znatan namet kućevlasnicima, čije su kuće samo na jedan pod, a to dok ne sagradi drugi i treći pod! Time su opterećene novim nametom skoro sve težačke kuće, u kojima stanuje sam vlasnik. Na kućarinu je pak udaren prizrez od 250 po sto, kao u nijednom drugom gradu (u Splitu je općinski prizrez samo 100 na sto), a osim toga općina udara novi namet od 2% u ime vatrogasnog prizreza, što mora da plate kućevlasnici za svoj stan i svi stanari na vrijednost stana, dočim na iznos najnovine.

Treba li istaknuti, da se ovakovima nametima ugušuje svaki građevinski pothvat? Ovi su nameti nerazboriti, jer, kad se uopće ništa ne gradi, ne može da općina ima kakve koristi, dočim je šteta velika kako smo gor dokazali.

Općina treba, da sve ove namete revidira i da ih sama ukloni na korist svoju i svih općinara, kućevlasnika i stanara.

Općina pak ne smije da ostane tako nehajna i pasivna prema teškoj stanbenoj krizi u našem gradu. Ona troši velike svote, da doprinese plaćanju najnovine nekih nastavnika, kao i za smještenje raznih javnih ustanova. S toga je prva zanimana i pozvana, da poradi sve što stoji u njezinim silama za ublaženje ove krize. Treba promicati svaku pa i najmanju građevnu djelatnost.

Mi nevjerojemo, da se u Šibeniku nebi našlo ljudi, koji bi sagradili makar prizemnu kućicu za svoje stanovanje pri današnjoj podpunoj nestašici stanova. Općina može, da takovim olakoti stvar i da ih potakne na to.

Vraćamo se na predlog, koji smo odavno iznijeli ali na žalost uzaludno. Neka općina parcelira razna svoja građevna zemljišta na komadiće od 100 četvornih metara, pa neka ih stavi na dražbu i dade tad najboljemu nudiocu, koji će se obvezati, da će kroz primjereni rok sagraditi makar

jedan prizemni stan. Ima mnogo inteligentnih pojedinaca, koji bi i vlastitim svojim radom i sa malo poštenosti stvorili tako sebi novi stan Zemljišta za to ima osobito na periferiji grada, u Varošu i Crnici. Treba zasukati rukave, olakotiti građenje, smanjiti nesnosne namete na mizeriju, koja je danas najmiliji predmet pljačke. Svijesnim radom može se ublažiti naša stanbena nevolja.

Muževna riječ Zagreba.

Primjenjivanjem ustanov. zv. vidovanskoga ustava, koji je uzakonjen bez privoite hrv. naroda, o podijeli zemlje na oblasti, oduzeti su gradu Zagrebu gotovo svi uvjeti njegovoga daljnega procvata i napredka, koje je uživao od pamtivjeka u svojoj evo do sada već 1000 godišnjoj državi kao političko, upravno, prosvjetno i gospodarsko središte hrvatskoga naroda.

Grad Zagreb bio je do najnovijih dana sjedište svih najvećih upravnih, sudbenih i prosvjetnih oblasti za najveći dio hrvatskoga naroda, za onaj naime dio, koji nastava Hrvatsku i Slavoniju. Ove su oblasti imale nad sobom hrvatski sabor, hrvat. bana i hrvatsku vladu, mogle su stoga državopravno, politički i nacionalno tako djelovati da su svi Hrvati kroz vijekove po svim hrvatskim zemljama, dakle i Hrvati izvan Hrvatske i Slavonije stajali kao narodna čijelina i jedinica, ravnopravno svakomu drugomu narodu, imajući i politička međunarodna sredstva. da tu svoju narodnu cjelinu i ravnopravnost čuvaju i brane.

Nakon što je hrvatski narod 29. listopada 1918. u svomu hrvatskom saboru u Zagrebu u teškoj stoljetnoj borbi pravom samoodredjenja, priznatom mu suverenom svojom voljom raskinuo sve veze s austro-ugarskom monarhijom i proglasio svoje oslobođenje i ujedinjenje — pokazuju događaji. koji su poslije toga dana proti volji i bez pitanja hrvatskoga naroda nastupili, da se država zajednica Srba, Hrvata i Slovenaca ne razvija tako, da bi sva tri bratska naroda, koji se u njoj nalaze bila u njoj državopravna, nacionalno i politički jednakopravni faktori. nasuprot — sva nastojanja svih beogradskih vlada idu samo za tim ciljem, da takvim faktorom u novoj državi postanu i ostanu samo Srbi, dok se Hrvate kao narodnu cjelinu i jedinicu politički zapostavlja, raspršuje

te gospodarski slabi, i uništava, a u tom bi nastojanju evo imalo ostvarenje zagrebačke oblasti biti zaglavni udarac!

Time se hrvatski narod trga od svoje glave, iz živoga njegova tijela izrezuje mu se srce, jer vodstvo u obrani hrvatske države i narodnih prava uvijek je grad Zagreb u životu hrvatskoga naroda dostojno i — do sada barem s uspjehom vršio. Sada se pako otkidaju od Zagreba na zapadu, jugu i istoku sva uda, koja su sa Zagrebom kroz tisuću i više ljeta sačinjavala jedno hrvatsko narodno biće. Dok se svi za život naroda odlučni i najvažniji poslovi prenose iz Zagreba u Beograd, ne ostavljaju se niti ostaci ostataka samomu Zagrebu, nego komadaju na još daljnje tri oblasti, samo da tako razdijeljeni i slabljeni u životu naroda ostanu bez vrijednosti.

Gubitak jadne naše Hrvatske Istre, Zadra i Otoka i napokon sada otpuštanje hrvatskoga grada Rijeke Italiji, koji je grad Hrvatskoj bio priznat i sačinjavao Londonkim ugovorom, dokazuje, da se iz Beograda radi ne samo na zatoru nacionalnih i političkih prava hrvatskoga naroda, već da se žrtvuju i njegovi najvažniji ekonomski interesi, koji leže baš na hrvatskom našem moru pri čem opet moraju da stradaju interesi cijele države, ali najviše i interesi grada Zagreba, kao prve prirodne trgovačke etape na putu do Rijeke, da ne spominjemo mnoge druge slučajeve, u kojima su gospodarski i narodni interesi Hrvatske i Zagreba, upravljani iz Beograda, lakoumno stavljeni na kocku.

Hrvatski narod, a s njime i grad Zagreb, lišeni svake mogućnosti samoodređivanja, samovladanja i samoupravljanja, imali bi tako — o tome se barem nastoji — osuđeni biti na političku smrt i gospodarsku propast, da bez prava i osiromašeni ne uzmognu niti na kulturnom polju, da vrše svoju za cijeli hrvatski narod, povijestnu svetu misiju.

Živi se zakopali ne damo, zdravi ne možemo trpiti, kako nas se polagano i sustavno pokušava uništiti, pa stoga u ovome času izjavljuje zastupstvo slobodnoga i kraljevskoga glavnoga grada Zagreba, da hrvatski narod nije nigdje i nikada pristao na ovakovo uređenje države, da on još živi i da će uz sva nasilja živjeti i ostati vjieran svojoj tisućljetnoj hrvatskoj državi i da će uložiti sve svoje sile u složni

rad za ponovno njegovo oslobođenje i ujedinjenje, a u tomu će poslu kao i do sada predjačiti glavni grad Zagreb i njegovo zastupstvo!

Premještanje građevnog odsjeka?

Ima više dana da se pronoši vijest, da će građevni odsjek kod ovog Poglavarstva biti premješten u Split. Nemožemo da vjerujemo u te glasine, jer nam se čini, da je takav premještanje nemoguće radi potrebe službe s jedne strane i radi silno većih izdataka, što bi se nametnulo državnoj blagajni s druge strane. Nego kod nas i ono što je nemoguće lasno postaje moguće, pa je svatko uznemireno u građanstvu. Cijelo Šibensko i Zadarsko okružje ostalo bi bez građevnog ureda. Za svaku i najmanju stvar stručnjaci iz Splita morali bi neprestano putovati u komisiju, tako da bi se trošak podvostručio. Danas se nalazimo u doba redukcije i štednje, pa je čudnovato, da se guraju u javnost nevjerojatne vijesti, da bi se mjesto štednje nagomilavali novi troškovi. Činovnici u Šibeniku ili Splitu imaju istu platu, ali bi komisijonalni troškovi bili više nego podvostručeni, a prama tim troškovima plaće činovnika su nuzgredna stvar. Sva naša građevna pitanja, naše ceste i t. d. sve bi bilo zapušteno. Pitamo se, komu bi to išlo na korist ova nerazborito centraliziranje nadležnata potrebnih radi ekonomije i radi vršenja službe u pojedinim gradovima?

Naši dopisi.

Sinj, 15. veljače 1924.

(Općinske prilike). — Sinjska općina je jedna od najvećih općina u Dalmaciji, broji do 45.000 stanovnika, sa 50 poreznih otkomaka. Sinjskom općinom upravljaju još od sloma Austrije vladini komesari. Ovi ljudi neodvisno od općinara po svome čefu upravljaju općinskom imovinom. — ne imajući uza se niti jedno ga savjetujućega odbora od raznih stranaka. Do prošloga ljeta općinom su upravljala dva komesara pravnik: Ferri i Bonetti, a od prošloga ljeta postavljen je za upravitelja općine sinjanin Lujo Tripalo. Ovaj čovjek može da bude dobar i pošten koliko se hoće, ali nije niti iz daleka dostao, da upravlja ovako velikom i važnom općinom. Čovjek potpuno bez ikakove spreme, vas svoj život

sproveo je kao trgovački pomoćnik, poodmakao u dobi, ni iz daleka da je upućen u upravu niti jedne male i neznatne općine, a kamoli sinjske. Proti njegovom imenovanju odaslanstva Hrvatske Pučke i Radičeve stranke usmeno i pismeno su kod namjesnika g. Metličića najodlučnije prosvjedovala, tražeći da bude postavljen odbor od svih stranaka u snazi vijeća, i da se za upravitelja općine postavi čovjeka vješta i sposobna. Gosp. Metličić je odgovorio, da se Lujo Tripalo neće privremeno i da će ga se čim prije zamjeniti zgodnijom i sposobnijom osobom ali obećanja nije izvršio. Ovih dana uprave Hrvatske Pučke i Radičeve stranke podnijele su velikom županu predstavke tražeći odlučno, da se pri sinjskoj općini imenuje odbor u snazi vijeća od svih stranaka, i da se sadašnji upravitelj zamjeni vještijim i sposobnijim. Sada se očekuje, da li će veliki župan udovoljiti ovom pravdom i po općinu korisnom zahtjevu.

(Povjerenik Hrvatskoga Radiše). —

I ovamo je stigao i svoju misiju obavio prvi osnivač „Hrvatskoga Radiše“ dr. Luka Senjak. Obdržao je sastanak na komu je temeljito prikazao svrhu i korist društva. Izabran je odbor od svih stranaka. Bio mu je i materijalni uspjeh vrlo dobar, te je pun zadovoljstva prosljedio put Vrljike.

Općinar.

Glavna skupština „Hrv. kat. narod. saveza“ u Zagrebu održana je 2. veljače u Jeronimskoj dvorani. Skupštinu je otvorio podpredsj. v. g. Vladimir Kerdić lijepim i poučnim govorom. Iza toga je gl. tajnik v. g. dr. Velimir Deželić, sin, dao iscrpivi izvještaj o radu HKNSaveza. Savez radi oko „Mladih junaka“, omladinskog pokreta (izdaje „Mladost“ i ima zasebnog činovnika-referenta), katol. prosvjete (izdaje tiskanice, manuskripte, priređuje predavanja i tečajevе), pučkog pozorišta (izdanja igrokaza, priredba grandiozne „Žrtve Abrahamove“) i na mnogim drugim područjima socijalno-prosvjetne akcije. — Blagajnik g. Ante Ružičić iskazuje promet blagajne: Prihod 222.512,57 din, Rashod 212.767,22 din. Prema tome Saldo 9.745,35 din. — Iza toga se pristupilo izboru odbora (Predsjednik: p. g. dr. Josip Lang biskup i gl. tajnik dr. Velimir Deželić, sin, birani su na tri godine, pa se ove godine nijesu posebice birali). U odbor su ušla gg. dr. J. Andrić, Ida Bakarčić, dr. Stj. Bakšić, Stj. Barić, D. Bedeković, dr. M. Beluhan, O. D. Bencetić, O. B. Burić, J. Brunšmid, dr. V. Deželić, otac, S. Ferlan, P. Grgec, dr. A. Juretić, Vl. Kerdić, O. Kovarić, dr. J. Lončarić, J. Malinar, dr. Lj. Maraković, dr. I. Merz, O. J. Milošević, F. Mikolić, O. A. Nižić, Z. Petrović, O. Prešern, dr. I. Protulipac, A. Ružičić dr. F. Salis-Sevis, dr. J. Šimrak, O. M. Troha, Z. Vasić, O. M. Vanino i B. Zeininger — svi iz Zagreba. L. Budanović (Subotica), dr. I. Butković (Split), K. Capurso (Dubrovnik), D. Čelik (Sarajevo), dr. P. Grabić (Makarska), Kan. Mirić (Šibenik), dr. D. Kuntarić (Požega), Fra D. Mandić (Mostar), A. Radić (Šibenik), Bl. Rajčić (Subotica), dr. I. Starčević (Senj), Vl. Usmiani (Senj), J. Vodanović (Split), M. Vunić (Trogir) i dr. A. Živković (Dakovo). — Nadzorni odbor: L. Bauer, V. Gortan, dr. Stj. Markulin, M. Strahinščak i L. Vukas.

Pretplatite se na

„Narodnu Stražu“.

PODLISTAK

Iskopine Društva „Bihać“ u Gradini u Solinu.

Na 250 m. u zračnoj liniji u sjeveroistok župske crkve Gospe od Otoka u Solinu, pokraj koje bio je godine 1908. našast natpis hrvatske kraljice Jelene, muža joj Kresimira i Mihajla i sina joj Miroslava Stjepana iz god. 945 (sada u Zbirci Društva „Bihać“ za istraživanje domaće povijesti u Splitu u Arheološkomu Muzeju) leži četverouglasta masivna kula zvana „Gradina“. sagrađena god. 1349. od nadbiskupa Splitskoga Ugolina de Mala Branca, proti provalam Šubića, gospodara Klisa.

Površina u debelim zidanim ove Gradine od 1260 m² bila je dvaju solinskih vlasnika: pok. Frane Grubića, a sada sina mu Ante te braće Ivana, Martina, Mate i Ante Gašpića, ovoga zadnjega poznatog gostioničara u Zagrebu.

God. 1909-11 Frane Grubić prigodom zašade američanske loze na ovoj površini, naišao je na starinske

zidove i nešto arheoloških predmeta iz rimske, a i iz kasnije dobe.

Dalje radnje preuzeo je na se arheološki Muzej u Splitu. Bi otkriveno ovdje više natpisa rimskih i drugih materijala, a tekom iskopina pojavi se ovdje zanimiva crkva absidom, čiji tloris ponešto sjeća na tip nekih armenskih crkava (Zvantnotz), sa tri kapitela i nekoliko arhitektonskih ulomaka iz XI. v. Ravnatelj iskopina solinskih don Frane Bulić nastavio je još za koje vrijeme iskopine, ali ih u najboljem času morade prekinuti. jer je vlasnik urgirao da zasadi ovdje američansku lozu, a nabava zemljišta bila je god. 1912 odveć skupa. Sve je ovo bilo točno nacrtno, opisano u *Vjesniku za arheologiju i povjest dalmatinsku* god. 1913.

Na temelju arhitektonskih fragmenata i kapitala moglo se zaključiti da je ova po svoj prilici bazilika sv. Petra, u kojoj je po dokumentima bio god. 1076 okrunjen kralj Zvonimir.

Medjuto buknuo je rat, a preko ovoga god. 1917. bilo je moguće Društvu „Bihać“, da nabavi sve ovo zemljište za 10.000 kr., pri čemu je

Ante Gašpić, gostioničar u Zagrebu darovao Društvu svoj dio novca, a nekoliko sejjak iz Splita i Vranjica, pripomogla novčanom svotom.

Pošto Društvo „Bihać“ nije imalo dovoljno sredstava za daljne iskopavanje, obratilo se god. 1923 raznim Bankama za pripomoć, te darovanim novcem od Hrvatske Eskomptne Banke, od Hrvatske sveopće kreditne Banke, od Jugoslavenske Banke, od Prve Hrvatske Štedionice, od Slavenске Banke D. D., od Banke braće Turković, sve ove u Zagrebu; pa od Muslimanske Centralne Banke, od Zemaljske Banke za Bosnu i Ercegovinu u Sarajevu i od rodoljuba Adem-Age Mešića u Tuzli, te pripomoć od Uprave Dioničkog Društva „Starčevićev Dom“, bijahu nastavnjene iskopine u siječnju ove godine i nastavljaju se sada.

Po svemu što je dosad izbilo iz zemlje, može se još većom vjerojatnošću nagadjati, da je ovo zbilja ona *basilica Salonitana* sv. Petra, u kojoj je god. 1076 slozrim izborom klera i naroda bio okrunjeu kraljem Dmitar Zvonimir (Rački: Documenta, str. 147).

O rezultatu daljnjih iskopina biti će na svoje vrijeme javljeno.

Književnost i umjetnost.

Narodna starina. Primili smo 3. svesku „Narodne Starine“ sa ovim sadržajem: Dr N. Zupanić: Tragom za Pelazgina (sa 4. slike). — Dr A. Schneider: Jedna stara francuska balada u hrvatskom zagorju (sa 3 slike i notalnom ilustracijom). — Dr P. Bulat: Prostonarodna filozofija o duši. — G. Szabo: Monstrance i kadičionice u našim crkvama (sa 15 slika). — Dr J. Nagy: Diplomatička kritika. — Dr J. Matasović: Slikarije Stjepana Marjanovića (sa 6 slika). — Dnevnik Dragutina Rakovca. Priopćiti E. Lazoski i dr V. Deželić st. (sa 2 slike). — Dr J. Montuani: Djelovanje Ljubljanskoga Muzeja. — N. Zega: Etnografski muzej u Beogradu. — Dr J. Nagy: Naše arhivalno pitanje do kraja g. 1922. — Slade R. Šitović: Drago kazalište u Trogiru. — E. Laszovski: Paskvil o zagrebačkim gospodama. — Dr J. Matasović: Nekoliko daguerreotypija (sa 6 slika). — Dr M. Gavazzi: Iz materijalne kulture (sa 4 slike). — Publikacije. — Bilješke. — Naputak za povjerenike Etnografskog Muzeja u Zagrebu. — „Narodna Starina“ je nepovremeni časopis za povjest kulture i etnografiju južnih Slovena. Cijena ovom svesku din. 50.— Uprava: „Narodna Starina“, Zagreb, Wilsonov trg br. 8.

Vijenac knjiga III/3. izišao je sa ovim sadržajem: Đ. Vilović: Demaskirani ples. — D. M. Damjanić: Popevke; Z jeseni mutne. (Tunja, Bela toza, Jutro bez sunca). — A. Muradbegović: Robijaš. — I. Krčić: Jesenska pjesma. — B. Leptij: Starac S ukrajinskoga preveo V. Vojtanovskij. — Šilar: Kladice. Dramska pripovijest u 3 čina iz života naših iseljenika. — St. Krčić: La cathedrale euglontie. — R. Katalinić-Jeretov: Put. — Dr R. Horvat: Najstarija povijest grada Zagreba. (Nastavak). — Listak. M. P.: Žena i mudrac. (Prevod s ruskog). — Nkć: Rudolf Turković. — L. Žimbrek: Zolina biografija. — Češki naučenjak o našim starim dramama. — Dr F. Bučar: Jedna knjiga o ilirizmu. — S. Diklič: „Grgur Ninski“. Odbor za proslavu 1000-godišnjice hrvatskoga kraljevstva. — G.: Hrvatsko narodno kazalište. — K. Krenedić: Koncerti i opere. — Nove knjige: Tomo Kumičić: Olga d. d.; A. Muradbegović: Nojemova lada. — Reprezentativni broj „Vijenca“.

Život br. 3. primili smo sa ovim sadržajem: A: Izidi nečisti duše. — Katolička sveučilišta. — V. Kathrein D. I.: Kršćanstvo i staleška borba. — E. Springer D. I.: Slike o jedinstvu mističnog tijela. — M. Vanio D. I.: Promicanje svećeničkog pomlatka. — A. Alfirević D. I.: Katolici u nekatoličkim društvima. — E. Springer D. I.: Korizma. Iz prirodnih nauka: 1. Odakle život? 2. Stvorenje i prirodne znanosti. 3. Archeopteryx. — Jürgensen: Priča o niti odzogora. — Misti i djela: Zvona i štampa. — Knjige i željeznice. — Najveća književna nagrada. — Cliff Haven. — Nova pravila katol. akcije u Italiji. — Kuće duhovnih vježba. — Katoličke smjernice načela i rada (o kršćanskom pokretu). — Fiat lux. (Dr V. Krišković i nekoliko nestlina. — Novi heretici). Književnost.

Iz grada i okolice.

Klavirska škola. Samo je par godina, otkada je odlična gđica Olga Javor došla iz Zadra otvorila klavirsku školu, a već je uspjeh njezin izvrstan U našem gradu malo je bilo i klavira i svirača, dapače djevojački svijet, koji po prirodi ima mnogo

smisla i ukusa za glazbu, bio je u fomu nagodan. Našim je građanima upravo trebala i sposobna i voljna osoba, da podigne komornu glazbu. Toj je potrebi potpuno udovoljila gđica O. Javor. Ona ima lijepi broj učenica, čak iz Knina i Drniša, koje u relativno kratko vrijeme svladaju znatne tehničke poteškoće i oduševse se za klavir. Ne fali im ni dobra teorijska pouka. Kao pravi pedagog gđica Javor češće priređuje sa svojim učenicama klavirne večeri u svome stanu pred njihovim roditeljima i uzvanicima. Takova je večer bila i u prošlu nedjelju. I ako su većinom bile mlade učenice, ipak su vješto svirale klasične komade starije i moderne. Mnoge su od njih svirale inapamet, kako to pravom zahtijeva dandanas klavirna pouka. Čestitamo gđici učiteljici na ovako zauzetom radu i vidljivim uspjesima, a tako i učenicama, jer „glazba oplemenjuje srca“. — S.

Manifestacije nezaposlenog radništva. Otpušteni radnici sa tvornice Sufid dne 29. o. mj, manifestirali su gradskim ulicama, noseći na čelu povorke kraljevu sliku i državnu zastavu. Vikalo se je: živila Jugoslavija i dolje separatisti. Cijelo građanstvo sa simpatijama prati nastojanje mjesnog radništva za poboljšanje njihovog materijalnog položaja, pa se u čudu pita, što znači to njihovo držanje. Zar radnici misle, da će im radikali i centralizam dati zarađe, koji na hiljade porodica baca bez kruha na ulicu. Radnici bi morali paziti, da ne nasjedaju nesavjesnim demagozima, koji samo nastoje, da se preko njihovih leđa dodvore prema gore i iz toga samo za se izvuču koristi.

† Marija Franceschi. U Omišu dne 27. ov. mj. preminula je pokrijepljena vjerskim utjehama Marija Franceschi, majka odlične gospođe i naše sugradanke Marije Vučić. Rastuženoj obitelji i rodbini pokojnice, naše iskreno saučesće.

Ukinuće tal. konzulata. Doznajemo, da bi se imao ukinuti današnji talijanski konzulat i zamjeniti jednom konsularnom agencijom. Dosadašnji konzul g. De Angelis bi imao biti premješten, a konsularnu agenciju vodio bi jedan domaći Talijan, koji se je prigodom evakuacije iselio.

Malo neukusno. Zadnjih dana predsjednik općinskog odbora izdao je i dao plakatirati jedan tiskani oglas, u kojem pozivlje građanstvo, da potpomogne akciju opć. odbora oko pošumljenja Poljane Kralja Petra. Ova bi se pripomoć imala dati ili u novcu ili besplatnim dozovom plodne zemlje, koja bi se imala upotrebiti za javne nasade. Stvar u sebi dobra i patrioitična, radi koje svaki pravi građanin mora da stane uz bok opć. odbora i njegovog predsjednika, kada ovaj svoju akciju ne bi temeljio na jednoj neukusnosti, kojoj valjda nema para na mjestu, s kojega govori g. predsjednik. On je naimo po ovom oglasu prisiljen, da apelira na građanstvo, jer raspolagatelj zemljišta oko Gospe vanka grada nemaju ljubavi za ovako patrioitičnu stvar, kao što je pošumljenje Poljanje Kralja Petra i ne dadu, da se to zemljište kopa u tu svrhu. Dvojimo, da će i ovaj trik odborske većine razuvjeriti naše građanstvo o njezinu strančarskom upravljanju i nesposobnosti, da vodi upravu jednog grada, koji ima takav položaj kao naš grad. On će, uvjereni smo i onima, koji još su imali neki pojam o toj većini, otvoriti oči i pokazati im, kako današnja odborska većina nije sposobna da započne ni najidealniju

akciju, a da je ne temelji na sisanju smrznje i stranačkoj nesnošljivosti.

† Linardo Klarić. U srijedu preminuo je nakon kratke a teške bolesti naš istomišljenik i odlučni prijatelj Linardo Klarić. U četvrtak mu je bio lijepi sprovod. Pokojniku bio vječni pokoj, a njegovoj obitelji i rodbini naše saučesće.

Rijetki gost. U nedjelju 24. o. mj. je u gradu i okolici pao snijeg, na kakvi ovi krajevi nijesu naučni. Odmah se je zaledio, pa je bilo pogibeljno hodati našim strmim ulicama. Sutradan je ogranelo lijepo sunce, te u glavnom snijegu nije bilo ni traga.

Popusti na Željeznicama za vrijeme Zagrebačkog Zbora. Generalna Direkcija Državnih Željeznica u Beogradu, svojim aktom br. 2784. od 6. februara riješila je, da za ovogodišnji veliki sajam uzoraka koji se priređuje od 27. aprila do 5. maja 1924., u Zagrebu, vrijede na željeznicama sljedeće povlastice: 1.) Za posjetioce ovoga sajma povlasticu u vožnji i polovinu cijene bez prekidanja vožnje kako u odlasku, tako i u povratku uz propisanu legitimaciju t. j. da posjetioac kupi cijelu kartu u polasku i ako ima potvrdu na legitimaciju da je zaista bio na sajmu važiti će mu ta karta i za povratka. 2.) Za izložene predmete vozarina će se računati sa 50 % popusta od normalne tarife uz uslove koje tarifa propisuje. 3.) Povlastica za putnike važi od 13. aprila do 12. maja 1924., kako za putničke i mješovite tako i za brze vozove izuzev S. O. E. — (Simlom Orijent Express) i brzih vozova br. 3. i br. 6. na pruzi Beograd—Zagreb. Željezničke direkcije već su o ovoj povlastici obaviještene. Zagrebački Zbor.

Karakter Zagrebačkog Zbora. Ministarstvo Trgovine i Industrije izdalo je na zamolbu Z. Z. i na osnovu čl. 3. Uredbe o organizaciji Ministarstva Trgovine i Industrije istome uvjerenje da „i III. veliki sajam uzoraka, koji priređuje Z. Z. u vremenu od 17. aprila do 5. maja 1924., u Zagrebu ima karakter opće, privredne izložbe i da mu se taj karakter i ovim u punoj mjeri priznaje, kao što je to bio slučaj i sa prva dva sajma zbora“.

Iseljanici za Kanadu. Naše društvo Navigazione Generale Italiana u Genovi, koje podržaje ekspresne parobrodarske veze sa New-Yorkom i glavnim lukama Južne Amerike, uspostavlja početkom dojučeg mjeseca marta svoje ekspresne veze sa Kanadom. Dne 7. marta o. g. otputovao je iz Genove za Kanadu parobrod „America“, na kojem su se osobitom pažnjom preudesele prostorije za iseljenike. Upozorujemo iseljenike za Kanadu, koji žele putovati našim prugom, da će im naš ured besplatno dobiti kanadsko garantno pismo. Potanje informacije daje Putnički ured Jadranske Banke, Zagreb, Petrinjska ul. 6 te sve podružnice Jadranske Banke.

Priopćeno. *)

Gosp.

Josipu Kopani-u

Smilčić

Prema Vašem priopćenom u „Novo Doba“ od 8. t. mj. prekidate dakle sa mnom svako dalnje natezanje putem novina — to je ono, što ste mogli i ranije izjaviti. — Vidite, da je meni na pr. „upalila“ promjena za 20.000 Din. kao Vama u dobar čas, ja bih naprosto naherio klobuk i nitko meni

*) Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne odgovara.

do koljena! Pardon — šior Bepo, varam se, to niste Vi dobili promjenu nego Vaš gosp. očuh. Je li? U koliko se pak sjećam, gosp. Luka pokušao, da polovicu svote prijavi na ime svoje supruge, odnosno Vaše gospođe majke?... Čini mi se, da to komisija nije htjela odobriti. Poslije došao i drugi „peh“ i odredili konfiskaciju cijele prijavljene svote i nakon toliko i toliko vapaja... novac sretno pri-spije. Je li tako?

Pače — dok mi je na umu — što je, šior Bepo, su ono 500.000 austrijskih kruna, što ste mi ono kazivali, još prije promjene, da ih imate u škrinjii, a da ne znate što bi s njima? Spominjete li se, kako ste mi se ono jadal, da ne ćemo nikad do promjenel?

Nemojte sada mozak mučiti, što i kako biste mi na ovo odgovorili, već spavajte slatko i dalje energično sakupljajte potpise, da budem iz mjesta uktonjen.

Smilčić, 11. 2. 1924.

Ivo Kuvač
učitelj

Zemljoradnici u Kanadu. Parobrodarsko društvo Cunard Linie, čiju agenciju imade u Šibeniku g. Josip Jadronja. otprema poljodjelce u Kanadu sa najbrzim parobrodima svijeta. Sama agencija pribavlja besplatno iseljenicima odobrenje da im je slobodno useljenje, poslije česa dobiju pasoz bez zapreke. U Južnu Ameriku otprema agencija Jadronja parobrodarskim društvom Kr. Holandski Lloyd, čiji su parobrodi poznati zbog zavidna reda i čistoće.

SIRIŠTE

izvršno, moderno prispjevo i ima takovu vrijednost, da se sa 1. dkgr. praška može usiriti 1000 litara mlijeka. Jamčimo, da se mlijeko nikada neće pokvariti!

Prodaje se kod:

Braće M. D. Jadronja - Šibenik
Široka ulica kod sv. Barbare.

LINT

brod, 23 noge dug te suviše jednu mrežu

MIGAVICA

prodajem uz povoljne uvjete. Reflektanti neka se obrate na vlasnika: Pere Šikić Ivin - Murter.

TRGOVICIMA

CIPELA

Pošto smo naknili u svakome gradu Jugoslavije predati samoprodaju naše svetsko poznate marke cipela

„SALAMANDER“

reflektante molimo da se izvole javiti na glavno skladište na veliko: SALAMANDER, Zagreb. Ilica 36.

UJEKOSLAV GRÜMBRAUM

ZLATAR I DRAGULJAR
ŠIBENIK KOD STOLNE CRKVE

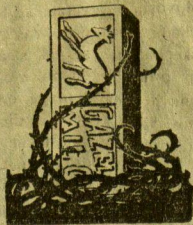
Svaki stari nakit preradujem u najmoderniji novi nakit.

Posrebrujem i popravljam service, torbice i crkvene stvari.

— Izradba brza i solidna —

Primam u promjenu staro zlato i srebro

Kupujem staro zlato, srebro i drago kamenje i plaćam uz najviše dnevne cijene.

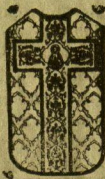

KAO RUŽA MEDJU TRNJEM

se može smatrati
SAPUN „GAZELA“
koji po svojoj nedostižnoj
kakvoći nadmaša sve
druge proizvode.

BIJELI, ČISTI I ČUVA TRAJAŠNOST RUBLJA.

Josip Neškudla i drug
tvornica crkvenih paramenta i pribora
JABLONÉ - Čehoslovačka.

Preporuča se svim svećenicima za nabavu svih
u tu struku spadajućih predmeta, kao misne
haljine, pluvijali, crkveni i društveni barjaci,
kaleži, ciboriji, monstrance, kipovi, križni putevi
i t. d., u kojoj god izradbi i cijeni.

Misne haljine iz teškog svilenog damaska, kri-
ževi izvezeni u svili, svilene i zlatne porte od
Din. 1500 unaprijed.

Stara crkvena odijela popravljaju se strukovnja-
čki. Kaleži i ciboriji pozlaćeni u vatri od Din.
300 unaprijed. Za solidnost tvrtke jamče nebro-
jene zahvalnice i 110 godišnji opstanak tvrtke.
Na sve upite odgovara odmah i predlaže uzorke

J. NEŠKUDLA - LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 25.

Zemljoradnici

koji ne mogu dobiti putne isprave radi prepunjene kvote
za Sjedinjene Države Amerike neka se obrate na zastu-
pnika CANADIAN PACIFIK g. Lazar Piroški u Šibeniku
kod Težačke Zadruga, gdje će dobiti besplatno
sve informacije i moći će putovati bez poteškoće u
KANADU kamo im sama Kanadska država jamči za
posao.

**6. BEČKI
MEDJUNARODNI VELESAJAM**

9.—15. marta 1924.

Povoljna kupovna prilika za sve struke.
Najbogatiji izbor! Čvrste konkurenčne
cijene!

VELIKI USPJEH BEČKOG JESENSKOG VELESAJMA 1923.

100.000 kupaca

od kojih 20.000 inozemaca iz 72 države cijelog svijeta
činili su velike narudžbe.

Razjašnjenja:

WIENER MESSE, WIEN VII.

kao i putem počasnih zastupstva i to u Gružu-Dubrovniku: Agentura
Tršćanskog Lloydja.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor,
Split.

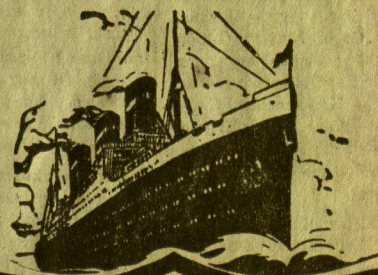
Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.

Parobrod

„LEVIATHAN“

59956 Br. Reg. tona

Najmoderniji, najveći i najluksurniji oceanski parobrod.

Najveći naponi znanosti, snage kapitala i pronalaznog duha utjelovlje-
ni su u ovom čudesnom parobrodu. — Neprisrodoljiva udobnost u
svim razredima.

„Prva vožnja“ u New York na 7. augusta, 1923, zatim
28. augusta 18. septembra, 8. oktobra,
29. oktobra itd. svaki treći tjedan utorkom iz Southamptona
— Cherbourg. — Sve pobliže kroz dole naznačene adrese.—“

BREMEN — NEW YORK

izravna veza sa sjajnim američkim vladinim parobrodima. — Ne-
nadkriljivi na udobnosti, čistoci i izvrsnoj opskrbi. — Brzi i sigurni
brodovi.

„George Washington“ „President Fillmore“ „President Harding“
„President Roosevelt“ „America“ „President Arthur“

Zahtjevaite pobliže upute i plovidbenu listinu broj 234.

Zgodna prilika za otpremu robe

UNITED STATES LINES

Generalno zastupstvo za Jugoslaviju:
Beograd, Palata Beogradske Zadruga.